

Uchwała z dnia 11 lutego 2005 r., III CZP 83/04

Sędzia SN Tadeusz Domińczyk (przewodniczący)

Sędzia SN Irena Gromska-Szuster (sprawozdawca)

Sędzia SN Kazimierz Zawada

Sąd Najwyższy w sprawie z powództwa Spółdzielni Rzemieśniczej „R.” w T. przeciwko „AGJ” Andrzejowi D. i Januszowi N., spółce jawnej w T. o zapłatę, po rozstrzygnięciu w Izbie Cywilnej na posiedzeniu jawnym w dniu 11 lutego 2005 r., przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Iwony Kaszczyszyn, zagadnienia prawnego przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Krakowie postanowieniem z dnia 24 września 2004 r.:

„Czy pominięcie przepisów o postępowaniu uproszczonym, o którym mowa w art. 505³ § 2 k.p.c. dotyczy również sprawy, w której powód dochodzi zapłaty części roszczenia o wartości niższej niż wskazana w art. 505¹ pkt 1 k.p.c., a którego reszta została w całości zaspokojona, przy czym wartość całego roszczenia przewyższa kwotę określoną we wskazanym wyżej przepisie?”

podjął uchwałę:

Sprawa, w której powód dochodzi kwoty niższej, niż wskazana w art. 505¹ pkt 1 k.p.c., stanowiącej resztę zaspokojonego wcześniej roszczenia, którego wysokość przekraczała kwotę określoną w powyższym przepisie, podlega rozpoznaniu w postępowaniu uproszczonym.

Uzasadnienie

Przedstawione Sądowi Najwyższemu do rozstrzygnięcia zagadnienie prawne powstało w sprawie, w której strona powodowa dochodziła w postępowaniu uproszczonym zapłaty kwoty 2500 zł tytułem reszty należności, której nie uiściła

strona pozwana za wykonane na jej rzecz roboty budowlane. Według twierdzeń pozwu, należność strony powodowej wynikająca z zakresu wykonanych robót i wskazana w wystawionej fakturze wynosiła 15 001,98 zł. Strona pozwana uregulowała tę należność w części, odmawiając zapłaty kwoty 2500 zł, która stanowi przedmiot sporu w sprawie.

Wyrokiem z dnia 3 listopada 2003 r. Sąd Rejonowy w Tarnowie uwzględnił powództwo ustalając m.in., że strony łączyła umowa o wykonanie robót budowlano-montażowych, w której wynagrodzenie wykonawcy określono na kwotę 191 847,46 zł. W trakcie realizacji robót doszło do ich przerwania i wcześniejszego rozliczenia wynagrodzenia powodowego wykonawcy, który wystawił fakturę na kwotę 15 001,98 zł, z czego strona pozwana zapłaciła tylko część, odmawiając zapłaty kwoty 2500 zł stanowiącej resztę należności objętej tą fakturą.

Przy rozpoznawaniu apelacji strony pozwanej od powyższego wyroku Sąd Okręgowy powziął wątpliwość prawną przedstawioną we wskazanym w sentencji postanowienia pytaniu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Na wstępie należy wskazać, że po przedstawieniu przez Sąd Okręgowy powyższego zagadnienia prawnego, a przed jego rozpoznaniem, weszła w życie w dniu 4 lutego 2005 r. nowelizacja kodeksu postępowania cywilnego dokonana ustawą z dnia 2 lipca 2004 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 172, poz. 1804), która zmieniła również przepisy art. 505³ k.p.c. Dotychczasowy § 2 tego przepisu stał się paragrafem trzecim, jednak jego treść nie uległa zmianie, zmiany zaś pozostałych przepisów o postępowaniu uproszczonym nie mają wpływu na przedstawioną przez Sąd Okręgowy wątpliwość prawną, co sprawia, że mimo nowelizacji kodeksu postępowania cywilnego, nie została ona usunięta i przedstawione zagadnienie prawne wymaga rozstrzygnięcia.

Odpowiadając na nie trzeba stwierdzić, że odrębne postępowanie uproszczone objęte zawartymi w dziale VI przepisami art. 505¹-505¹³ k.p.c. zostało przez ustawodawcę wprowadzone celem ułatwienia, uproszczenia i przyspieszenia załatwiania przez sądy spraw drobnych i prostych. Przepis art. 505¹ pkt 1 k.p.c., który stał się podstawą rozpoznania przez Sąd Rejonowy przedmiotowej sprawy w postępowaniu uproszczonym, stanowi, że przepisy o tym postępowaniu stosuje się m.in. w należących do właściwości sądów rejonowych sprawach o roszczenia

wynikające z umów, jeżeli wartość przedmiotu sporu nie przekracza pięciu tysięcy złotych (obecnie dziesięciu tysięcy złotych). Będący przedmiotem przedstawionych wątpliwości przepis art. 505³ § 2 (obecnie § 3) k.p.c. stanowi natomiast, że jeżeli powód dochodzi części roszczenia, sprawa podlega rozpoznaniu w postępowaniu uproszczonym tylko wtedy, gdy postępowanie to byłoby właściwe dla całego roszczenia wynikającego z faktów przytoczonych przez powoda; w przeciwnym wypadku sprawa rozpoznawana jest z pominięciem przepisów rozdziału o postępowaniu uproszczonym.

Przepis ten dotyczy tzw. roszczeń rozdrobnionych. Chodzi w nim o dochodzenie przez powoda tylko części przysługującego mu roszczenia, na przykład na próbę, w celu uzyskania tzw. prejudykatu. Takie częściowe dochodzenie roszczenia w postępowaniu uproszczonym jest co do zasady możliwe, jednak tylko wówczas, gdy postępowanie to byłoby również właściwe dla całego roszczenia wynikającego z faktów przytoczonych przez powoda, to znaczy gdyby powód, któremu przysługuje w stosunku do pozwanego roszczenie przykładowo w kwocie 4000 zł, dochodził tylko jego części w kwocie 2000 zł. Niedopuszczalne byłoby natomiast stosowanie przepisów o postępowaniu uproszczonym w sytuacji, w której powód, mający w stosunku do pozwanego roszczenie w wysokości przykładowo 20 000 zł, dochodził tylko jego części w kwocie 2000 zł, gdyż art. 505³ § 2 (obecnie § 3) k.p.c. ma przede wszystkim zapobiec możliwości wykorzystania postępowania uproszczonego, przeznaczonego do rozstrzygnięcia spraw drobnych i prostych, w celu uzyskiwania wyroków przesądzających co do zasady o słuszności roszczenia o znacznej wartości, które nie powinno być rozstrzygane w tym postępowaniu.

W omawianym przepisie chodzi o roszczenie w znaczeniu materialnoprawnym, a nie procesowym, tylko bowiem roszczenie w znaczeniu materialnym może być dochodzone przez powoda częściami. Jeżeli natomiast powód twierdzi w pozwie, że przysługiwało mu w stosunku do pozwanego roszczenie w określonej wysokości i pozwany część tego roszczenia już zaspokoił, wobec czego powód dochodzi przed sądem tylko reszty niezaspokojonego roszczenia, to w istocie powód w takiej sytuacji dochodzi całego przysługującego mu roszczenia, a nie tylko jego części. Roszczenie zaspokojone wygasa w takiej części, w jakiej zostało zaspokojone, wobec czego pozostaje już tylko roszczenie w wysokości niezaspokojonej należności, która stanowi w tej sytuacji całe roszczenie,

a nie jego część. W rozumieniu art. 505³ § 2 (obecnie § 3) k.p.c. dochodzenie roszczenia w części oznacza dochodzenie części roszczenia, które przysługuje powodowi wobec pozwanego według faktów przytoczonych w pozwie, a nie o część roszczenia, która w ramach danego stosunku prawnego w ogóle przysługiwała powodowi i pozostała po zaspokojeniu reszty. Gdy zatem, według twierdzeń pozwu, ze stosunku zobowiązaniowego wynikało dla powoda pierwotnie określone roszczenie, którego wartość przekraczała próg kwotowy wskazany w art. 505¹ pkt. 1 k.p.c., jednak przed wytoczeniem powództwa doszło w wyniku zaspokojenia części należności do obniżenia wartości roszczenia poniżej tego progu, nie ma podstaw do stosowania art. 505³ § 2 (obecnie § 3) k.p.c. (...)

Wskazać trzeba, że choć przy takim rozumieniu omawianego przepisu może dochodzić do rozpoznawania w postępowaniu uproszczonym spraw wprawdzie o drobne kwotowo roszczenia, pozostałe po zaspokojeniu reszty należności, lecz wynikających ze skomplikowanych i złożonych stosunków prawnych, to jednak wobec możliwości zastosowania w takiej sytuacji przepisu art. 505⁷ k.p.c. nie dojdzie do naruszenia istoty i celu tego postępowania.

Z tych względów Sąd Najwyższy rozstrzygnął przedstawione zagadnienie prawne, jak w uchwale.